

Ensimmäinen tehtävä oli ottaa taloon työnjohtaja. Talossa oli joukko muonamiehiä, jotka olisivat, olivat halukkaita jäämään siihen. Eräs niistä, joka oli aikoinaan hoitanut siellä metsässä olevaa myllyä, se, se muutti pois.

Väinö otti ensin sanomalehti ilmoituksen mukaan tänne, tänne erään työnjohtajan, pehtooriks nimitimme sitä, mutta se osoittautui kelvottomaks. Sillä se talvella jolloinka täältä ruvettiin metsää, edellisen omistajan jäleltä jäänyttä halkovarstoa kuljettamaan Hyvinkään asemalle, niin ja hän oli sitä järjestämässä, niin hän, hän jäikin kerran taloon tulematta, olevalle ryyppyreisulle ja niin hän ryyppymiehenä sai meiltä lähtöpassit.

Asiasta kuuli naapuritalon, talon poika, Rafael Ulin, joka oli hoitanut isänsä kuoleman jälkeen naapuritaloa. Ja sikäli kun, kun kuultiin, niin aika hyvin. Mutta hänen äitinsä, äitinsä, joka leskenä varsinaisesti omisti talon, ei ollutkaan häneen, oli kyllä häneen tyytyväinen talon hoidossa, mutta Rafael Ulin oli mennyt naimisiin tytön kanssa, jota, jota ei äiti olis halunnu ja niin niille syntyikin erimielisyyksiä. Ja silloin sanottu Rafael Ulin tuli minun luokseni Sorkkiin ja ilmoitti, että, että hän olis halukas lähtemään, tulemaan Sorkkiin työnjohtajaksi. Se tapahtui kevättälvella ja mieheni oli silloin eduskunnassa. Eduskunta oli silloin istumassa ja ne oli eduskunnassa. Soitin hänelle ja vein kyseessä olevan Rafael Ulinin hänen luokseen. Ja eduskunnan kahvilassa tehtiin sitten sopimus ja niin tuli Rafael Ulinista moni vuotinen Sorkin pehtoori, joka hoiti taloa hyvin.

Tänä aikana hän järjesti ennen kaikkea, kaikkea metsähoitoon otetun, otetun metsävarhijan kanssa ennen kaikkea talon metsässä olleen aika suuren, suuren halkovaraston. Hyvinkää-yhtiö, siis Hyvinkään viinayhtiö, jolle talo oli jäänyt vielä senkin jälkeen kun, kun alkoholi-monopoli tuli ja Hyvinkään sanotun yhtiön omistama viinapolttimo oli siirtynyt valtiolle. Ja sanottu yhtiö, joka silloin oli, oli oikeastaan perheyhtiö ja johon kuului, kuului saman, joukko saman perheen jäseniä, jäi hoitamaan Sorkin tilaa.

Täällä oli aikaisempina aikoina viljelty ennen kaikkea ruista viinatehdasta varten ja täältä oli otettu polttopuita tehdasta varten silloin tehtaan aikana. Aikasempina aikana oli Sorkissa ollut, ollut suuri metsä ja Sorkki on oikeastaan, jos minä nyt lähden kauempaa, niitä taloja joita Kustaa Vaasan aikana määrättiin asutukseen.

Olemme, mieheni on löytänyt jostain valtion arkistossa siitä koskevia tietoja, mutta ei minulla ole tänä hetkenä sitä käytettävänäni, mutta muistan vain, että tässä oli aikasempaan kaksi taloa, Sorkki, johon kuului yhdysviljelyksessä niin sanottu isotalo ja Mahlamäki. Ja nämä, nämä, näitä taloja omisti, omisti aikoinaan eräs Ulinien suvun, suvun jäsenet. Mutta juuri siihen aikaan, jolloinka, jolloinka metsä arvo rupes nousemaan, löytyi aina sellaisia jotka havittelivat metsätaloja. Ja nämä niin kutsutut talonpoikaisomistajat eivät olleet oppineet

käsitlemään, ei ainakaan kasvattamaan eikä kunnolla myymäänkään metsää ja kun he sitten huomasivat saaneensa huomattavasti rahaa enemmän kun he myivät sitä osaks, niin ne alkoivat tavallisesti juopotella ja niin kävi, kävi Sorkissakin. Niistä kuului, Sorkin viimesistä varsinaisista talonpoikaisomistajista kerrotaan, on paikkakunnalla aika paljon erilaisia juttuja.

Ja tämän jälkeen Sorkin osti sitten eräs puutavarayhtiö, Norman-yhtiö. Ja perusti tänne kaksi sahaa. Toinen oli Kirvesniemessä ja toinen oli Pyyslammen rannalla, siellä missä, missä se Harvalain nykyinen talo, talon päärakennus on. Ja hakkautti, myi talon huomattavan suuren metsän. Ja jällelle jäi vaan sitten sekä pienempi maanviljelys alue ja metsäalueesta vaan, niin kuin metsämiehet sitä nimittivät, alikasvillisuus metsä.

Ja tämän oli ostanu sitten Hyvinkää-yhtiö. Hyvinkäällä olevan viinatehtaansa polttopuun tarpeen tyydyttämiseksi ja pelloissa viljeltävän rukiin saamiseksi. Ja kuten edellä kerroin, kerroin tämän alkoholiliikkeen tullessa valtion monopoliksi, tämä samainen Hyvinkää-yhtiö alkoi myyskennellä taloa. Ja niin meille oikeastaan vihjas siitä Väinö Vähäkallio, joka omisti siihen aikaan Espoon puolella olevan ja juuri Sorkin rajoille tulevan, tulevan Takkulan tilan. En tiedä kuinka hän suositteli kyseistä Sorkin tilaa Väinölle, mutta Väinöllä oli jonkinlaisia muitakin muisti, muistikuvia Sorkista. Hän oli koulupoikana käynyt näillä main hiihtämässä. Hänellä oli luokkatoveri, joka, jolla oli sukulaisia tässä aivan lähetyvillä ja hän tämän luokkatoverinsa mukana oli täällä Sorkin alueella ollut hiihtämässä. Ja hänelle oli jäänyt semmonen koulutyön, kaupunkilais koulutyön käsitys jostakin suuremmoisista metsistä. Kävimme. kävimme tuon sanomalehti-ilmoituksen mukaisesti katsomassa Sorkkia eräänä kesäisenä sunnuntaina. Talossa asui silloin talon pehtoori ja osassa talon päärakennusta, mutta muu osa oli täysin rappiolla. Se oli aikoinaan ollut tässä Kirvesniemessä olleen, olevan työväestön asuntolina ja täällä oli useampia keittiöitä ja lattiat olivat osaksi sisään painuneet. Ei se ainakaan noin päätä päin millään tavalla houkuttelevalta näyttänyt.

Talossa asui silloin, tässä asuttavassa osassa, talon pehtoori ja toisessa kamarissa siellä Hyvinkää-yhtiön metsänvartija. Kun talon pehtoori, joka oli juuri siirtymässä eläkkeelle, oli näytti meille talon lähetyvillä olevia metsiä. ne oli vallan kurjassa tilassa, melkein pilalle hakattuja. Ja kun minä sitten siitä jo erikoisesti, erikoisesti huomautin sille, sille Hyvinkää-yhtiön metsänvartijalle tuosta Laukmäen metsästä ja sanoin, että olisitte nyt ees kulissit jättäneet. Mutta hän vastas vaan, jos talo meillä ollu vielä kaksikin vuotta, ette olis täällä nähny noinkaan paljoo metsää.

Niin että ei meillä ainakaan ensi käynnillä ollu mikäänlaista illusioita taloon, eikä mitään erikoisempaa kiinnostusta siihen.

Mutta miehelläni jonkilaisena vaistomaisena haluna oli kuitenkin pyrkimys saada omistaa ehkä vähän suurempi talo kuin se Lillhemtans, jonka sanokaamme kukoistusaika, oli ohi. Sillä puutarhatuotteilla ei ollu sitten, sitten myöhempänä aikana suurempaa menekkiä kuin silloin alku, pulavuosina.

Tähän hänelle jäi vielä ajatus. Ja minä, joka olin aina toivonut vähän suurempaa taloo kuin mitä se Lillhemtans oli, olin koko ajan sillä kannalla, että, että olis ostettava. Mutta en ysyttäny miestäni sillä se olis voinu helposti johtaa, johtaa siihen lopputulokseen, että jos kauppa myöhemmin olis osoittautunut aika huonoksi, niin olisin osan syystä saanutkin. Koitin välttää sitä. Mutta mielessäni olin aina siinä, olin sinä aikana sillä kannalla, että kyllä se oli ostettava. Mutta varovaisena ihmisenä mieheni ei sittenkään mennyt noin umpimähkään eikä sokkosella ollen tähän kauppaan. Elanto oli silloin jo ostanut Bakcaksen tilan ja Bakcaksen tila oli siihen aikaan vielä verrattain hyvä metsätila. Ja sitä varten oli siellä oma koulun käynyt metsänvartija. Mieheni toi sen tänne eräänä sunnuntaina velvollisuudella käydä katsomassa, antoi hänelle talon metsäkartat ja pyysi katsomaan minkälaisessa tilassa talon metsä on ja antamaan siitä lausuntonsa. Tämä metsänvartija antoi aika hyvän lausunnon. Sanoi, metsä on nyt hakattu ja se on hakattu vähän pilallekin, mutta siellä on kasvamassa uusi metsä ja siitä tulee, tulee ennen pitkää hyvä metsätalo. Ja mieheni teki heti, heti tämän lausunnon jälkeen kaupat. Ja niin talo siirtyi meille, meille niin, että siitä, siitä vietimme 50-vuotis juhlaa pari vuotta sitten.

Muutimme heti silloin syksyllä. Entinen pehtoori piti täällä tavaroittensa huutokaupan ja myi mitä täällä oli ja loput. Talo jäi tyhjänä ja rappiolla, päärakennus jäi meille tyhjänä ja rappiolla olevana. Niin että asuttavana siinä oli suuri keittiö, sellainen vanhanaikainen maalaistupa ja sen vieressä kaksi, kaksi kamaria. Ja yläkerrassa eräs pieni kamari, joka oli myöskin lämmitettävä.

Ryhdyimme heti sen verran korjaamaan taloa, että sinne voitiin keväällä muuttaa. Siitä korjattiin eräs, pari huonetta meille asuinhuoneeksi ja vinttikamarit, jotka olivat olleet asuinkelpoisia ja osaksi lämmitettäviä, ne korjattiin ja niin pääsimme keväällä siitä pulasta, kesäasunnon hakemispulasta. Ja niin muutimme keväällä sitten suunnilleen 50 vuotta sitten Sorkkiin.

Asuimme tässä muutaman vuoden sellaisena kuin se korjauksen jälkeen oli. Kunnes sitten talon leivinuuni ja se keittiöön kuuluva uunirakennus alkoi rappeutua, niin että oli ainainen pelko tulipaloista ja sitten, sitten taloa suunniteltiin korjattavaksi.

Talon hirsirakenne tuntui tukevalta ja suunniteltiin että, että rakennetaan siihen jonkun verran lisää ja korjataan muut. Ja annettiin kaikki tämä tehtävä tietenkin Väinön hyvälle ystävälle ja hänen, hänen muissa Elannon asioissakin käyttämälle arkkitehdille, Väinö Vähäkalliolle. Hän teki ensimmäiset piirustukset silmällä pitäen sitä, että talo sellaisena olis kelvannu muuta kuin siihen lisärakennuksia. Mutta sitten kun annoimme sen urakalla parille rakennus-, rakennusmiehelle täällä Helsingissä Elannon rakennusmestarien valvonnan alaisena, niin kun he ryhtyivät työhön, niin huomattiin, he huomasivatkin, että talon nurkat olivat vähän vinoja ja muitakin vikoja, niin silloin se hajotettiin uudelleen, hajotettiin, tehtiin uudet piirustukset ja niin korotettiin muun muassa varsinaista asuinkerrosta korkeammaksi kuin mitä se aikasem- paan oli ollut ja vinttikamarit, vinttikerros tehtiin hiukan, korotettiin myöskin ja tehtiin sinne useampia pieniä huoneita entisen kahden suuren tilalle. Ja niin saatiin ja saimme sitten siihen nopeat ja taitavat rakennusmiehet ja rakennusmestarin ja rakennusmiehen, niin että talo oli valmiina seuraavana kesänä sinne muuttaessamme.

Asuimme siinä sitten sen jälkeen aina, aina kesän ja tulimme myöskin kun se oli, se oli lämmityskelpoinen, sinne useina jouluaikoina.

Talo on tavallista suurempi. Oikeastaan meidän varsinkaan meidän myöhem-pänä aikana ja varsinkaan tänä hetkenä, jolloin minä olen kesäaikana siellä välistä yksistäni asun yhdessä nurkkahuoneessa ja muut ovat tyhjiä ja käyttämättömiä.

Jos vielä jatkan tätä, tätä päärakennuksen ympärillä olevaa aluetta, jaa, mutta sitä ennenhän minun on kerrottava, että ensimmäinen rakennus minkä me taloon teimme oli rakentaa uusi sauna. Sauna oli, oli järvenrannassa kallioitten päällä, mutta oli käyttämättömänä ollu monta vuotta. Se oli erään lähellä olevan, olevan torpparin kalanpyydysvarastona silloin kun taloon tulimme.

Senhän me rakensimme ensiks ja sitten vasta tämän päärakennuksen.

No niin, ja päärakennuksen ympärillä, ympärillä oli pelkkiä peltoja. Ei yhtään mitään puutarhaa eikä muuta. Se oli sitten minun tehtäväni suunnitella siihen, siihen puutarhaa.

Ensimmäinen mitä, mitä minä tein oli tietenkin hankin omenapuuntaimia. Ne istutettiin tänne talon lähellä olevaan, talon lähellä oli eräs liiterirakennus ja sen, siitä, sen ja talon väliin. Ja ostimme ne Lepaan puutarhaopistolta. Saimme komeita aika ja hyviä omenapuuntaimia ja asiantuntijain valikoiman. Istutimme ne ja ne alkoivat kasvaa hyvin. Ja minä jo iloitsin hyvistä omenasadoista, kunnes seuraavana keväänä jokainen puu oli ihan irrallinen. Ei ruvennu lehtiä tulemaan ja silloin koittelin, myyrät olivat syöneet juuret, niin että, että ei ollu

yhtään juuria jälellä. Ne oli, ne oli aivan, aivan niin kun, niin kun maalaiset sanovat, aivan kun perunanuijia. Ja niin ne oli korjattava siitä pois vain, eikä niillä mitään tehny.

Mutta en jättäny kuitenkaan ajatusta omenapuista. Perustimme, minulla oli silloin Elannolla oleva, Elannolla oli, oli Backaksen tila ja sielläkin harjotettiin jonkin verran puutarhaviljelyä. Minulla oli tämä asiantuntijana. Ja kyselin häneltä, häneltä ja hän ehdotti omaa omenapuu-taimistoa. Ja niin tehtiin oma omenapuutaimisto. Ja hän tuli minulle apulaiseksi. Sehän oli silloin jo kaupungin siirtolapuutarhan puutarhuri, mutta oli vanha tuttava ja tuli minulle apulaiseksi niitä, niitä saatuja puutarhataimia jalostettaessa tai ympätäessä niin kun sitä sanotaan.

Saimme kauniin taimiston. Ja siinä oli taas saman asiantuntijan mukaan tehty valikoima eri omenalajikkeista. Laitoin kuntoon talon lähetyvillä olevan peltoalueen, joka siihen saakka oli ollu, ollu kauraviljelyksessä. Ja lannotettiin, salaojitettiin ja kaikki hyvään kuntoon kun, kun oli tarkoituksena istuttaa, istuttaa sanotut taimet. Mutta sillä välin oli siellä käyny ei hiiret eikä myyrät vaan jänikset. Ja suurin osa näistä meidän kauniista taimistamme oli eräänä keväänä kun vispilänvarpuja. Mutta jäi sinne sentään joitakin ja ne istutimme, istutimme tähän minun valmistamaani omenapuutarhaan. Nekin alkoivat kasvaa hyvin, mutta niitäkin vei sitten osaks halla ja osaks myyrät. Jänikset eivät siihen tulleet, en tiedä mistä syystä. Ja niin meni minun toinen omenaviljelykseni. Vielä kerran yritin, yritin omenaviljelystä. Ja se oli pellolle, joka on tossa talon aitan edustalla, jossa nykyään kasvaa kuusia. Mutta siihen tulivat taas jänikset, ei myyrät, mutta jänikset. Ja niin se, se täyty jättää. Mutta tänne on jääny, tähän, sitten kun jänikset ja pakkanen oli, oli vieny tästä istuttamastani puutarhasta melkein kaiken, niin sitten minä sanoin, mutta nyt ei siinä ole muuta kun minä istutan siihen leppää. Ja mieheni sano, leppää sinä et tuo näin lähelle taloa. Sillä hänen ohjelmanaan oli, oli hävittää leppää talon lähellä olevista, olevista metsiköistä saadakseen sinne istutettua sitten kuusia. No enhän minä tietenkään siihen leppää istuttanutkaan vaan laitoin sen sijaan uuden taimiston. Laitoin kuusi, kylvin kuusentaimia. Ja niitä opetti minulle sanottu metsäteknikko, joka, joka hoiti talon metsänhakkuita ja talon, talossa olevien puutavaran kuljetusta talviseen aikaan kuljetusta Otalammen asemalle. Hän oli siinä minulle oppaana ja minä mielestäni opin jo oikein hyvin metsän, kuusen kylvön ja kuusentaimiston hoidon. Hän opasti minua niin pitkälle, että kun oli, sitten kun olimme, olimme saaneet vesijohdon taloon, olimme, tämä taimistoni oli, oli täällä olevalla mäellä, jonka nimi oli Oinasmäki ja siihen hän laitoin sinne vesijohdonkin ja pumpun, joka moottorin avulla järvestä pumppas vettä. Moottori oli, oli siellä olevan pienen työmiesten saunan eteisessä.

Ja niin minä sain ennen pitkää aika hyviä kuusentaimia. Ja se istutettiin tähän talon ympärillä olevaan täysin paljaaseen peltomaahan. Kesti, kesti jonkun aikaan ennenkö nämä kuuset kasvoivat, kasvoivat, mutta lopulta niistäkin tuli suuria kuusia. Ja silloin rupes minun mieheni sanomaan, on niin synkkää, kun on talon ympärillä pelkästään kuusia. Ja niin minä olen istuttanu sinne sekä koivuja että monia vähän noin muitakin puulajia. Ja samalla tavalla tänne muualle on istutettu, istutettu joitakin semramäntyjä ja lehtikuusia ja saarnia ja erikoisuuksina mainitsen balsamikuusia ja on siinä vielä muitakin kuusilajia. Kerran minä laskin kuinka monta eri puu, puulajiketta tässä metsikössä on ja minä tulin, tulin muistaakseni siihen kahdenkymmenen yläpuolelle. En, en nyt muista niitä kaikkia. Niin onhan täällä varsinkin saunan tykönä kaksi suurta lehmustakin.

Tän näköisenä, talon eteenkin istutin muutamia koivuja. Ne ovat oikein jättiläismäisiä ja ovat nyt tunkeneet juurensa, juurensa niin sellaisillekin alueille, joissa minä ennen viljelin kukkia, niin että ne hallitsevat koko talon edustaa. Ja suurella vaivalla saa siinä jonkun kukan kasvamaan.

No niin, tämä oli tämän talon tuon, tuon puutarhan, selostus talon puutarhaviiljelyn vaikeuksista.

Olen sittemmin myöhemmin puutarha mielessä siistinyt tätä talon rantaa. Siinä oli aikoinaan, aikoinaan paitsi että siinä oli se sauna, jonka rakensimme uudelleen, johon rakensimme niin uudelleen ja vielä kerran sen jälkeen kun olimme saaneet sinne sähkön ja taloon sähkön ja muutenkin laitoimme sitä, korjasimme sen uuteen uskoon. Ja sitä ympäristöä olen myöskin, myöskin sekä rantaa että, että muuta ympäristöä siinä vähitellen laitellut uuteen uskoon. Ennen kaikkea, mutta se oli jo vanhaa asiaa, olimme, talossa oli, talon takana oli kallioita ja sitten kun tämä uusi rakennus oli rakennettu, niin mieheni antoi silloiselle rakennusmiehelle, joka samalla oli kivityömies, tehtäväksi räjäyttää se kallio siitä tasaiseksi. Ja minä olisin siihen mielelläni jättänyt sen kallion ja laittanu siihen jonkinlaisen kalliopuutarhan, mutta mieheni ei ollu koskaan nähnyt mitään sen mallista, mallista ja hänen mielestään puutarhaan kuului aina nurmikko. Ja niin hän antoi räjäyttää pois sen kallion ja kun se oli, vaikka minä pyysin ja pyysin, että siihen sais se jäädä, mutta ei siinä mikään auttanut. Sitten hän sanoi minulle, mene ja korjaa pois ne kivet. Siinä oli niin suuri määrä louhittua kiveä.

Ja enhän minä, ei hän tarkoittanut, että minä henkilökohtaisesti niitä kuljettaisin vaan tekisin jonkilaisen suunnitelman mihin ne pannaan. Ja sehän minun täytyi tehdä, enhän voinut talon ympärille jättää sellaista kiviröykkiötä kun siinä oli. Ja sain, ja sain mestariksi siihen paikka-

kunnan, paikkakunnan niin kutsutun kivi-Sundbergin. Hän teki paikkakunnalla kaikki kivijalat ja muut sellaiset.

Ja oli ollut mukana myöskin juuri vähän aikasempaan talon päärakennuksen kivijalan ja kaiken mukana ja muussakin rakennuksessa, rakennuksessa mukana. Eihän minulla muuta mahdollisuutta ollutkaan kun, kun ja siihen tuli sitten kivi-Sundberg ja hänelle yks apulainen. Oli noin oikeastaan nautinto nähdä miten ammattimies käsitteli suuria kivilohkareitakin, joita tavallinen ihminen ei olis saanu yhtään liikutettua. Se muodosti, tämä kallio muodosti jyrkänteen. Siitä oli todennäköisesti, niistä muodoista päättäen mitä siitä on ollu, oli otettu rannan puolelta louhittu aina kalliota ja se päättyi jyrkänteeseen. Ja siihen me emme ajaneet mitään kiviä vaan siihen myöhemmin vedettiin multaa ja talon ympärillä olevaa roskaa ensin alle ja sitten multaa ja siinä kasvaa nykyään lehtikuusia, etupäässä lehtikuusia ja koivuja myöskin.

Mutta se suuri kiviröykkiö, mikä tässä oli louhittu, senhän, senhän siitä suurimmat hän pudotteli jyrkänteeltä alas rantaan ja siihen rantaan ja kallion väliin rakennettiin sitten kivistä jonkinlainen, jonkinlainen käytävä tai sanokaamme nyt polku taikka maantie, miksikä sitä nimittäisin. Ja se on ihmeellistä kylläkin vielä, vielä aika hyvin säilynyt koossakin vaikka keväisin tulvavedet sitä ovat hiukan liikutelleet.

Sitten oli vielä niin paljon kiviä, että siitä rakensimme jonkinlaisen kivireunustan kallion toisella olevaan laaksoon nähden, ettei se, ettei se pudonnu ihan, ihan suoraan jyrkkännä laitteena sinne alas. Ja kivikellarin teki myöskin sekä, sekä pari rakennuksen eteen kivikon ja siitä sitten, sitten molemmin puolin kivilaitteet.

Se mikä on nyt rakennuksen edustassa, sen on sama kivimies tehnyt, ollu mestarina tekemässä. Se on tehty vähän myöhempään aikaan.

Palaan nyt takasin tähän, tähän talon ympäristön laittelemiseen. Kuten sanottu, oli talon ja järven välillä kalliota. Olisin niin mielelläni jättänyt sen kallion. Siitä olis saatu, saatu helposti taikka ehkä aika paljonkin työtä käyttäen luonnonmukainen kalliomaisema, mutta Väinö ei mennyt siihen. Se oli tottunut aina näkemään talon ympäristöllä nurmikenttiä ja niin hän halus laittaa myöskin tähän nurmikentän. Ja sitä varten oli kallio louhittava.

Kuten edellä kerroin, annettiin se täällä olevalle, olevalle tunnetulle kivityöntekijälle Sundbergille tehtäväksi. Ja kun se oli, kun se oli sen kaiken räjäyttänyt lohkoiksi, niin Väinö sano minulle, mene ja korjaa ne kivet pois. sanottu, enhän minä niitä voinut tietenkään ja kyllähän minä sain sitten Sundbergin ja erään toisen ja erään talon vakinaisista miehistä

apulaisiksi. Ja oli oikeastaan aika hauska nähdä miten ammattimies käsitteli suuriakin kivilohkoja, joissa, joissa tavallisilla ammattitaidottomilla olis ollu aika paljon puhisemista. Ensinnäkin oli järvenrantaan, tuli aika jyrkkä kallioseinä. Hän laittoi sillan, tämä Sundberg laittoi siihen sillan ja sitä siltaa pitkin vieritettiin suurempia lohkoja ja saatiin siihen kallion juureen sellainen rantatie. Siihen alemmaksi, ennen, ennen näitä kivilohkoja pantiin siihen joukko hyvin näissä, tässä kallionjuuressa kasvavia, alkuperäisen kallionjuuressa kasvavia suuria rumia katajapensaita. Sen jälkeen ruvettiin niitä kiviä sijottelemaan ympäristöön niin lähelle kuin mahdollista. Siitä on vielä, kallio oli aika jyrkkänä myöskin, myöskin tähän, täältä päärakennuksesta katsoen oikealle puolelle ja sen reunaan laitettiin kivireunus ja myöhemmin siihen vedettiin multaa ja tarkoitukseni oli saada siitä jokin kukkareunus. Sen historiasta kirjoitan vähän myöhemmin. Ja sitten samalla tavalla reunustettiin sitä tietä, joka meni päärakennuksesta saunalle. Ja rakennuksen eteen kuljetettiin aika paljon kivi, vasta rakennetun rakennuksen eteen kuljetettiin paljon kiviä, sillä piirustusten mukaan, mukaan olivat rakennusurakoitsijat laittaneet, laittaneet sinne portaat ja pienen, pienen tuollaisen ulkoeteisen. Ja se oli noin metrin verran ilmassa. Siihen, siihen laitettiin kivistä, näistä louhituista kivistä, kivistä ei portaita vielä silloin vaan jonkinlainen tasanne, puoliympyrän muotoinen tasanne ja siitä sitten meni, meni tavallinen tie alas, alla kulkevaan talon ympäri kulkevaan tiehen.

Ja siellä talon takana olevat, kummallekin puolelle tulee myöskin semmoset kiviportaat. Ne ovat kaikki siitä kallioista louhittuja. Mutta talon ja järven väliin jäi sitten, sitten risainen kalliopohja. Sitä ei sellaiseks voinu jättää ja sitä paitsi Väinön mielestä siihen piti tulla nurmikenttä. Puolustin kovasti aikasempaa vielä kalliota, mutta ei siinä mikään auttanut. No sitten, sitten sain Vikströmillä oli kaksi poikaa. Arvo oli siinä ehkä 15 paikkeilla ja oli jo tottunu hevosen käyttöön. Me saimme yhdessä talon vanhimman ja laiskimman hevosen, jolla saimme ryhtyä vetämään jotakin täytettä takana olevalle kalliolouhikolle. Sitä, siihen vedettiin ensin talon rakentamisessa ympäristölle kerääntynyttä kaikenmoista roskaa. Vanhan pärekaton jätteet ja muuta sellaista. Sitten löysimme vanhan, vanhan olkikasan pohjan. Se oli sitten seuraavaa täytettä. Sitä pantiin varsinkin eräälle reunalle, jossa kalliopohja oli vähän, vähän syvemmällä. Ja tämän jälkeen keräsimme siihen hevosenkärrimme ympäristöllä lukuisina olevia, olevia tunkioläjiä, joita, joita olivat oli muodostunut talossa asuvien sahatyömiesten, miesten jättäessä niitä. Lopuksi vedettiin siihen, mutta se ei ollu enää Arvon ja minun tehtäväni, vaan miehet vetivät siihen mutaa mutasuosta, josta oli ruvettu vetämään myöskin mutaa talon pelloille. Ja myöhemmin siihen sitten kai saatiin jostakin kaikesta päättäen savea ja sitten se tasoitettiin ja siihen kylvettiin nurmi.

Myöhemmin kun, kun talossa oli metsätoissa joukko, joukko vankeja ja niitten mukana eräs puutarhuri, hän istutti siihen joitakin puita ja saunatien varteen minä istutin sireeniä.

Ja siinä talon takana oli aikasempaan pieni lato ja se alko olla kans jo hiukan vanhentunu. Sitä paitsi Väinö ei sietäny semmosta pikkusta röttelöä siinä, siinä talon ja järven välillä. Se siirrettiin siitä pajarantaan, josta se nykyään on jo lahonneena korjattu pois.

Ennen kun ryhdyn lisää kuvaamaan näitä talon ympärillä tapahtuvaa istutusta, kerron, kerron siinä olevien rakennusten historiaa.

Ensinnäkin oli talon alapuolella, järven rannassa vanha sauna, jota ei ollu käytetty vähiin aikoihin. Se oli erään, erään talosta vähän matkaa olleen pienviljelijän verkkovarastona. Hän kalasti ahkerasti keväisin ja kun hän, kun tulimme sinne pitämään huutokauppaa, niin hänelle tuli kiire korjata verkkonsa pois, verkkonsa ja rysänsä pois, jotta, jotta emme luulis niitä talon omaisuudeksi.

Samanlaisia, mainitsin jo siitä vanhasta aitasta, joka oli talon takana kallion kielekkeellä.

Sen me muutimme paikkaan, jota voimme nimittää pajarannaksi.

Sitten oli vanha paja. Se oli vielä käyttökelpoinen. Se oli rantaa, lähellä niin kutsuttua Oinasmäkeä. Ja se oli vielä käyttökelpoinen ja siihen, siihen Väinö hankki pajatarpeet ja sitä käytettiin vielä. Ja siellä kengitettiin muun muassa talon hevoset ja tehtiin jonkun verran pajatöitäkin. Myöhemmin se on jäänyt kun paikkakunnalle aivan talon lähetyville asettui asumaan seppä, joka perusti sinne pajansa ja talon kaikki pajatyöt on myöhemmin teetetty siellä. Ja tästä vanhasta pajasta, joka siinä välillä paloikin ja joka sitten tavallaan, osaks rakennettiin uudelleen, se on nyt ollu jonkinlaisena varastohuoneena.

Varsinainen käyttökelpoinen, kelpoinen sauna on ollut sen sijaan, sen sijaan Oinasmäen rinteessä ja se sauna on vieläkin jälellä. Se on nykyään Mikon palstalla ja on ollu käytännössä tähän saakka talon työnjohtajan saunana.

Mainitsinko jo, että siihen talon alapuolella olevaan, järven rannassa olevaan entiseen, entinen sauna laitettiin kokonaan uuteen kuntoon. Ja se sauna on tässä ollu meillä käytössä monta vuotta, kunnes sitten joitakin, ehkä vähän yli kymmenen vuotta sitten se vähän uusittiin, siitä syystä, että ei tarvittu enää, enää pyykinpesussa samanlaisia pyykkipesualtaita kun aikasempaan, koska oli tullu pesukoneet käytäntöön ja olimme saaneet sähkön ja tällä perusteella oli vanha sisustus tullut vanhanaikaiseksi ja sitä paitsi se katettiin uudelleen.

Myöhemmin kun tarvitsin kiviä, talon edessä olevalle, olevalle kivitasanteelle, se on nimittäin perustettu kivillä aina kallioon saakka. Ja kallio oli, talo on kokonaan rakennettu kalliolle.

Ei aivan kokonaan vaan noin, noin metrin verran keittiön puoleiselta, keittiö, keittiökamarin puoleiselta nurkalta on, on kallio ollut niin jyrkkänä ja siinä ei ole kalliopohjaa, se pohjautuu kovalle savelle. Mutta niin kuin sanottu, päärakennus on rakennettu kalliolle ja niin oli myöskin rakennus, rakennuksen edessä, josta alkoi jonkinlainen mäki, niin siinä oli pohja kun rakennus rakennettiin, niin huomattiin että se voitiinkin rakentaa kalliolle. Mutta rakennuksen kivijalka oli niin korkea, että siihen, siihen täytyi vetää multaa, niin että se saatiin semmonen pyöreähkö mäen, mäentörmä siihen ja jonka keskeltä sitten kulki, kulki tie talon portaille.

Mutta nyt, nyt kun myöhemmin teki mieli saada siihen, oikeastaan istutin siihen ruusuja ja ruusupensaat seinustalle. Ja ruusupensaat kasvoivat siinä erinomaisesti, mutta mieheni sano aina, että sinun ruusupensaas mädäntävät tota seinää. Ja sitten muutenkin teki mieleni saada siihen sellainen tasanne, jossa, jossa noin vois kesäisin kauniina päivinä oleskellakin. Ja niin otettiin, siirrettiin ruusupensaat vähän toisaalle ja multaa pantiin sinne kasattiin vähän alempaan rinteeseen ja ruvettiin vetämäään kiviä siihen siten paljastuneelle kalliolle seinustalle. Ja niin paljon kun täällä on ollu kaikenmoisia raunioita ja muita irtokiviä, niin loppujen lopuks tuntu siltä, että me saimme oikein hakemalla hakea kiviä ennenkö saimme sen, sen täytetyksi sille korkeudelle jossa, josta meidän talosta ulos tulevat portaad oli, portaad, johon portaad oli rakennettu.

No niin, tämä oli semmonen pieni sivuhyppäys. Näitä kiviä, joita kerättiin, niin siinä yhteydessä tultiin, tulin huomaamaan, että tässä on ollu useampiakin saunoja. Löysimme saunanperustat ja osan kiuasrakennettakin vielä tästä talon ja Oinasmäen väliseltä taikka talon ja pajan väliseltä ranta-alueelta. Se korjattiin kaikki sinne, tähän täytteeks tähän seinustalla olevaan tasankoa varten. Samalla tavalla löydettiin, löydettiin kiviä, kiviperustaa talon tuosta maantien varrella olevien, olevien latojen perustoita sekä lähellä noin Oinas, suunnilleen Oinasmäen alapuolella oli vanha rihi, jonka olimme, hävitimme ja sen perustuksista myöskin saatiin kiviä tähän talon seinustan uuteen kivikkotasanteeseen.

Kerroin jo, että tämän talon takana olevalle, olevalle tasanteelle pohjaan vedimme kaikkia talon ympärillä olevia roskakasoja.

Käyn nyt katsomaan, hakemaan täältä taikka olen löytänyt aikoinaan täältä myöskin useita kaivoja. Niitä oli, mehän teetimme muuten tänne, tänne sitten kaivon, koska vettä navettaakin varten vedettiin, vedettiin ojan tuolta puolelta olevalta kaivolta, eikä mitään vesijohtoa ollu. Olimme aikoinaan, josta olen jo kertonut, kaivauttaneet tämän kaivon, jota

me nykyään nimitämme puutarhakaivoksi, mutta josta pitkän aikaan sitten meillä oli vesijohto navettaan ja talliin.

Niin, tässä kun haimme kiviä tätä talon edessä olevaa tasanteen pohjustamiseksi, niin löysin vanhoja kaivojakin talosta. Muun muassa oli yks kaivo, joka oli tässä talon ja talon pajan välissä. Ei vallan lähellä sitä kohtaa, josta, jossa aikoinaan on ollu ison talon rakennus, vaan sen ja meidän tämän Sorkin, Sorkin pajan, Sorkin saunan välissä. Sieltä löydettiin vanha saunan kiuas, josta saatiin kiviä. Sitten meillä oli, ja sitten meillä oli siellä nykyisen varastorakennuksen entisen pajarakennuksen takana oli, oli kaivo, jota, jonka olemme sitten myöhemmin, myöhemmin noin täyttäneet kivillä. Samalla tavalla oli kaivo ton pikkurakennuksen ja rannan välissä. Siitä koitin, eräänä lämpäimänä kesänä, jolloin, jolloin syyskesänä, jolloin jäävarastomme oli loppunu, saada sopivaa maidonjäähdytyspaikkaa ja sitä varten annoin sitä tyhjentää. Ja sieltäkö löyty vanha ämpäri ja suuri määrä tyhjiä pulloja ja muuta semmosta. Se oli käytetty jo sellaisena jonkinlaisena roskasäiliönä. Mutta se vesi mitä siinä oli, se olikin putken avulla yhteydessä järveen, niin että ei se ollu sen kylmenpää kuin järvi-vesikään. Ja sellaisena se oli siis tarpeeton, se täytettiin.

Olen jo aikasempan kertonut, kertonut talon nykyisen vesi, vesijohtolaitteen ja kaivojen laittamisesta, niistä ei, niihin en aio nyt puuttua. Olen tässä vaan, vaan kertonut niistä kaivoista, jotka jo aikaisemmat talon asukkaat olivat täällä kaivaneet ja koittaneet saada niistä vettä, mutta kaikesta päättäen jonkun verran epäonnistuneet. Niin että niitten vesihuolto oli kokonaan hevosella vetämisen varassa.

Olen jo aikaisemmin kertonut talon ympäristöstä. Ja kun tänne tulimme, se oli täysin autio. Peltoa oli ihan, ihan portaitten pieleen saakka. Ja ainoastaan hyvin pieni, jonkilainen puutarhapala oli keittiön akkunan alla. Siinä oli, siinä oli yksi sireenipensas ja sen ympäristöllä kasvo kasvia, jonka, jonka nimenä tavallisesti suomalaiset käyttävät nimen fenkoli. Ihmettelin ensin juuri miksikä juuri fenkolia siinä viljeltiin, mutta sitten muistin, että fenkolihan oli ollu semmonen oikea viinanryypääjäin viinan maustekasvi. Ja talossa, talon aikaisempi se niin kutsuttu talonpoikaisomistaja ennen kuin tää joutui, joutui sille tukki-yhtiölle, olivat oikeita viinanryypääjiä.

Olen jo aikasemmin kertonut, että koittelin tässä, tähän peltoon, joka talon ympärillä oli, rakentaa omenapuutarhaa, mutta se epäonnistui.

Sittemmin kun talon metsänviljelynkin takia innostuin kasvattamaan kuusentaimia, istutin, annoin siihen istuttaa kuusentaimia ja ne menestyivät. Ja tässä oli pitkän aikaa kasvamassa kaunis kuusitaimisto.

Kun ne alkoivat tulla jo, silloin kun ne alkoivat lähentyä jo, tulla korkeemmiks kuin metrin verran, niin rupes jo miehenikin sanomaan, että ei tehdä tästä pelkkää kuusikkoa. Istuta nyt siihen vähän lehtipuitakin. Sitten istutimme siihen, siihen vähän koivuja. Ja sinne oli jäänyt joitakin omenapuita, tosin juuri, pistokkaista kasvaneita, ei mitään jalostettuja, mutta annoin niitten kuitenkin olla siellä.

Sen jälkeen onnistuin saamaan siemeniä. Helsingissä oli siihen aikaan siemenkauppa, joka välitti myöskin ulkolaisten puitten siemeniä. Sain, sain balsamikuusen siemeniä, pihtakuusen siemeniä. Sitten täällä on, on useita eri, eri puulajia. Olen kerran niitä laskenu, niitä on, muistaakseni pääsin siihen kahteenkymmeneen. Niistä on osa epäonnistunutkin. Pitkän aikaa olen koittanut saada täällä kasvamaan hevoscastanjaa. Ennen kaikkea sen takia, että mieheni oli lapsuudessaan nähnyt jossakin kauniita hevoscastanjia ja hän aina silloin kun minä suunnittelin tänne uusia puulajia, aina toi esille sen hevoscastanjan. Sain, sain siihen siemeniä. Aili oli opiskelemassa Tukholmassa ja Tukholman eläntieteellisen, eläinopiston puutarhassa tai jossakin muualta hän syksyllä löysi niitä hevoscastanjoita ja toi niitä minulle. Ja minä säilytin ne kevääseen ja keväällä Sorkkiin tullessani panin ne laatikkoon ja siihen multa ja vähäks aikaa ajattelin pitää sisällä siks kun tulee lämpimät ja sitten, sitten istutan ne ulos taimistoon. Mutta toisin kävi. Meille tuli, tuli keittiöönkin rottia tai mitä hiiriä, jotka eräänä yönä tyhjesivät koko minun hevoscastanja varastoni. Ja niin meni se ensimmäinen koe.

Toinen koe oli, sitten ajattelin, minä tiesin, että varsinkin Virossa niitä oli aika runsaasti ja että mieheni, mieheni tuns niiltä, niiltä ajoilta jolloin hän oli ollut Virossa rauhanneuvotte-lijana, Virolaista ympäristöä ja hän tuns siellä ennen kaikkea Virolaista osuuskauppaväkeä. Virolaisilla oli osuuskauppapäivät ja Väinö meni sinne ja minä sanoin, tuo nyt, tee nyt tilaus hevoscastanjantaimista joita sinä niin harrastat. Hän teki sen ja tilas kymmenen hevoscastanjantainta. Virolaiset olivat ymmärtäneet sen joko väärin taikka mieheni Väinö ei ollut kunnolla selittänyt minkälaisia taimia. Sieltä tuli täysinäisiä puita, kokonaisia puita. Ja niistä meni niin paljon tullia, että oikein oli surku sitä maksaa. Emmekä kaikkia kymmentä istuttaneetkaan Sorkkiin, siitä otti Elannon maatila Backas toisen puolen ja me toisen puolen. Ja istutin niistä, niitä tähän rakennuksen päädyn ja rannan väliseen rinteeseen, joka oli ollut

vanha talon, aikoinaan pitämä vanha vasikkalaidun, arvelin että siinä maa olis tarpeeksi vahvaa näitä kastanjaa varten. Mutta eihän ne suuret kastanjat siinä, ne juurtuivat kyllä ja elivät vuoden tai pari, mutta sitten nekin kuolivat. Siinä oli toinen kokeeni.

Kolmanteen keräsin kerran eräällä Saksan matkalla, eräällä syksyisellä Saksan matkalla, siellä olevia kastanjoita ja kasvatin niistä taimia kotosalla. Ja sain noin puolen metrin korkuisiksi ne kasvamaan ja istutin tohon meidän silloisen, silloisen varastoliiterin edessä olevalle tyhjälle alueelle. Ja varmuuden vuoksi, kun siitä aina niitettiin heinää, annoin laittaa puusuojukset ympäri, että ne oli niin kun jonkinlaisessa kopissa siinä, mutta siitä huolimatta ne kuolivat. Ne luultavasti paleltuivat. Ne olivat liiaksi etelästä tuotua lajia. Ja sen jälkeen minun täytyi jättää hevuskastanjan kasvattaminen Sorkin mailla.

Väinö teki muun muassa myöskin yhden Ameriikan matkan. Ja taas oli minulla toivomuksena joitakin siemeniä, että minä kokeilisin täällä. Ja hän toikin tullessaan ja minä sain hyvin kauniita hopeamäntyjä. Ja iloitsin kovasti niistä ja sain ne kasvamaankin ehkä noin metrin korkuiseksi, kunnes tuli oikein kova pakkastalvi, joka vei. Eikähän niitä olis kannattanu suojellakaan, sillä eihän niistä olis, ne olis antanu enemmän vaivaa kuin iloa.

Mutta kaikista näistä epäonnistumisistani huolimatta, talon ympärillä on nyt tuuhea puisto. Sitä on tarvinnu jo vähän harventaakin ja karsia puita. Varsinkin suureks ovat kasvaneet rakennuksen edessä olevat koivut. Ne ovat kylläkin omalaatuista alkuperää, toin niihin siemenet biokemialliselta laitoksen silloiselta kasvinjalostusosaston hoitajalta, hoitajalta. Hän oli saanu tehdäkseen, kokeillakseen siihen aikaan muotiin tulleita, tullutta visakoivujuttua ja hän oli saanut siemeniä juuri sellaisista koivusta, joihin visa muodostuu. Ja hän antoi minullekin niitä ja minä kylvin taimistooni ja odotin, että saisin niistä kehittymään visakoivua, muttei ainoastakaan. Mutta niistä kehittyi muuten hauskan näkösiä koivuntaimia. Ja istutin niitä rakennuksen eteen ja niistä on kasvanut nyt jättiläismäiset koivut. Pikkusen niitä on tarvinnu karsiakin, jotta sieltä sisälle rakennukseen pääsee.

Sitten kerron toisesta kokeestani. Väinö kertoi minulle eräänä päivänä, että eräs hänen tuttavansa, hän oli siihen aikaan jo joutunut hyvin tekemisiin, paljon tekemisiin metsänhoidon kanssa, hänhän kuului aikoinaan Elannon, aikoinaan silloisen Enso-Gutseitin hallintoneuvostoon, jonka hallintoneuvoston tehtäviin kuului myöskin aina käsitellä sen suurista, käsitellä sen suuria metsävaroja ja metsänhoitoa. Ja siellä hän joutui aina tekemisiin juuri Suomen metsäprofessorien kanssa, varsinkin professori Kajanderin.

Myöhemmin hän, hän oli varsinkin juurin Kanjanderin ollessa pääministerinä ja hänen ollessa, ollessa talousministerinä, joutuivat hyvin paljon kosketuksiin keskenään ja hänellä oli aina kaikissa kysymyksissä asiantuntija, johonka hän voi, jolta hän voi kysyä ja johon hän aina voi vetoa, kun oli kysymyksessä metsä ja metsänkasvatus. Myöhemmin hän joutuikin siinä hyvin paljon tekemisiin näitten varsinaisten metsämiesten kanssa kun hän, kun ryhdyttiin Sorkin varsinaista aluetta, metsäaluetta hoitamaan ja metsäksi kasvattamaan.

Mutta tällä hetkellä käsittelen nyt talon ympäristöä ja ympäristölle kasvattavia kasveja. Niin, niin siinä suhteessa tänne tuli, Väinö toi tänne kerran kolme, neljä, neljä kappaletta puuntaimia, jotka olivat jo noin puolen metrin korkuisia ja sano, en muista keneltä hän sano ne saaneensa, se on erikoinen poppelilaji, hän sanoi. Minä en päässy selville, minkä laatuinen, häneltä, minkä laatuinen poppeli se oli ja varmuuden vuoksi istutin kaks, yhden aivan järven rantaan, ihan sinne muta-alueelle. Ja toisen taimen muutaman metrin siitä rantaviivasta ylöspäin, mutta myöskin pehmeelle rantaseudulle. Ja kaks muuta mäenrinteeseen, toisin lähelle järveä, mutta kuitenkin kuivalle ja kovalle maalle.

Ja taimet kasvoivat ja kasvoivat nopeasti, ennen kaikkea se siellä järven rannassa, melkein vesirajassa oleva, oleva, oleva kasvoi rehevästi ja hyvin. Samoin toinen siinä pehmeellä maalla oleva, mutta kovalla maalla olevat, olevat niistä tuli hiukan niin kun pensasmaisia. Ne, ne saivat paljon oksia ja runko tuli, eikä runkokaan ollu kaunis. Näissä kahdessa järven rannalla oli oikein kaunis suora runko ja muoto kaunis. Silloin minulle pälkähti päähän, että nois-tahan puistahan sais pistokkaista kasvattaen metsikköä talon alla olevalle vesijättömaalle, jota aikasempaan oli, jossa aikasempaan oli ollu vahva pajukko ja jonka Väinö oli antanu kaataa ja se oli poltettu siellä. Ja nämä, nämä vesijättöalueet oli, oli sen jälkeen kynnetty ja siellä oli koitettu kasvattaa osaa, osassa oli saatu kauraakin menestymään, mutta suurin osa, osa koitettiin kasvattaa heinälle. Ja siitä tänne, ja ne heinälle kasvatettavat alueet, niihin, niihin noin kylvettiin, kylvettiin semmosta rantahainää, mutta luonto määräs, että siihen tuli kasvamaan etupäässä saraheinää, jota lehmät eivät syöneet.

Ja niin meillä oli oikeastaan silloin paljaana nämä, nämä vanhat rantaniityt, joita, joista osa kelpas hiukan kuivemmalla ja ylemmällä maalla oleva, kelpas laitumeks, mutta siinä oli pari aluetta jotka olivat niin veden vaivaamia, että niissä ei kasvanu muuta kun saraa. Ja niin kun sanottu, että lehmät eivät syöneet, muuta kun aivan alkukesästä, jolloi ne olivat pehmeitä ja jolloin lehmät eivät olleet vielä saaneet herkutella tuoreella ruoholla.

Silloin minulle pälkähti, että juuri tämä poppelilaatu vois menestyä siellä. Koitin niitä istuttaa pistokkaista suorastaan, mutta ne paleltuivat seuraavana talvena. Niitä en, tämä pieni koe epäonnistui. Sitten otin hiukan selvää, millä tavalla puita voidaan kasvattaa pistokkaista taimia. Laitoin lavoihin niitä ja sain seuraavaks vuodeks kauniita ja hyvin juurtuneita poppelintaimia. Istutettiin niitä toistasataa eräälle alueelle ja odotin hyvää kasvua. Ne juurtuivat hyvin ja kasvoivat kesällä aika hyvin ja minä jo iloitsin, mutta seuraavana, seuraavana keväänä tuli pettymys. Myyrät olivat syöneet juuret melkein kaikista. Sinne jäi muutama taimi ja nämäkin menivät sitten myöhemmin taas siellä, ei enää myyrien, sillä, sillä niillä oli jo siks vahva juuristo, vaan eräitten pikku hiirien, hiirien ansiosta, jotka naversivat puitten, puitten kuoret.

Olen vielä uudelleen koittanu samaa, samalla tavalla kasvattaa niitä ja saanu kasvamaan muutamia. Nyt en, nyt kerrotaan, että siellä on muutamia poppelintaimia vielä jälellä ja että ne ovat kasvamassa. En ole tänä kesänä käynyt siellä, sillä en oikein kykene siellä pehmeillä niityillä kävelemään, vaan aion, työnjohtajani sanoo, että siellä on, on jonkun verran jäänyt kasvamaan, mutta minä pelkään, että myyrät syövät nekin ennen kun ne pääsevät oikein isoiks puiksi. Mutta aion vielä kuitenkin ensi vuonna taas kasvattaa taimia ja ehkä minä lopulta keksin taikka saan asiantuntijoilta jotakin tietoja millä saan estetyksi myyrien pahat teot.

Minä luulen, tästä on minulle tullut vähitellen semmonen käsitys, että tämä talon nimi Sorkki, se johtuu sen ruotsalaisesta Sorkki-nimestä ja tää on aikoinaan ollu oikea myyrienpesä ja on yhäkin. Minulle on, on eräs tämän paikkakunnan metsälautakunnan metsäneuvoja sanonu, istuttakaa sinne, istuttakaa sinne tervaleppää. Tervaleppään eivät kajoo myyrät ja se on juuri oikeeta aluetta tervalepälle. Mutta en ole vielä päässyt selville, täällä on meillä rannalla muutamia oikein komeitakin tervaleppiä, mutta en ole, en ole vielä päässyt niinkään, niin pitkälle, että koittaisin saisinko niistä taimista siemeniä ja kasvattamaan niistä taimia. Mutta ehkä minä löydän vielä jonkun, jonkun siemenkaupan, josta, josta vois löytää tervalepän siementä.

Aikasempaan täällä oli, oli eräs siemenkauppa joka välitti ulkolaistenkin puitten siemeniä ja mutta se on lopettanu, että en tiedä kerkiinkö vielä tässä, sillä ikäni on tänä hetkenä jo 94, kerkiinkö vielä saamaan panna täytäntöön tätä ajatusta tohon, tohon vanhan järvipohjan metsittämiseen tervalepällä. No, se on ainakin tässä idea välitetty tällä tavalla, niin että jos jälkipolvi on samalla tavalla innostunut puitten istutuksesta kuin minä olen ollu, niin se voi ainakin kokeilla.

Sanotusta vesijättömaasta, jossa näitä poppelikokeitani olen tehnyt, joutuinkin maanluovutuksessa yksi osa, osa pois Sorkista, mutta on siinä vielä alueita joita voitais kyllä siihen kokeilutarkoituksessa joku käyttää.

Paitsi näitä, näitä ulkolaisia puita ja muita hienouksia, joita tähän puistoon olen istuttanut ja kasvattanut taimesta alkaen, sekä tätä poppelikokeiluani, niin minä innostuin jonkun verran myöskin varsinaiseen metsätaimien kasvatukseen. Ei siitä, se jäi sittemmin kokonaan meidän taloon otetun metsäteknikon ja myöhemmin kun tuli tämä uusi metsänhoitolaki, niin sen metsäneuvojan tehtäväksi.

Ja se olisikin ollu minun tehtäväkseni vähän liika suuri ja sitä paitsi teimme, teimme Väinön kanssa, kanssa tommosen niin kun hiljaisen sopimuksen, että maanviljelys oli minun hoidossani ja hänen hoidossaan metsä.

Siirryn nyt sitten Sorkin varsinaiseen tehtävään, metsähoitoon. Niin kun sanottu, laitoin myöskin sinne epäonnistuneen omenapuutarhataimiston tilalle kuusi, kuusitaimiston. Siinä oli minulla oppaana metsäneuvoja Tapiola ja hän antoi minulle kaiken teknillisen neuvon tämän kuusitaimiston kasvattamiseen.

Mieheni oli ottanut, ottanut silloin alku vuosina kun tulimme Sorkkiin, kun ensin oli, oli tässä vähän, vähän katseltu metsää. Minäkin kiertelin metsää heti ensimmäisenä kesänä, jolloinka tänne oli tullut, tullut meidän uusi työnjohtajamme naapuritalon poika, poika Rafael Ulin. Kiersin hänen kanssaan. Hän halus virkansa, virkatehtävänsä puolesta perehtyä Sorkin metsiin ja hän kulki sinä kesänä niissä aina sopivan tilanteen sattuessa. Ja minä pyrin mukaan myöskin nähdäkseni mitä, minkälaista metsää Sorkilla silloin, silloin oli.

Olen jo edellä jonkun verran kertonut tästä metsätaimien kasvattamisesta ja niitten istuttamisesta tähän puistoon. Mutta jatkan kuitenkin muutamissa kohdissa hiukan yksityiskohteisesti.

Kuten sanottu, oli talon ympäristö täysin autio. Tää oli ollu peltoviljelyksessä. Ja minun omenapuuistutukseni, omenapuuntaimien kasvattaminen ja niitten istuttaminen epäonnistui. Ja sen jälkeen aloin tehdä tästä jonkilaista puistomaista aluetta, puistolaitetta talon ympäristölle. Sitä varten kasvatin, kasvatin ensinä kuusentaimia. Sain siitä opastusta talossa, taloon silloin jo mieheni varsinaista metsäaluetta hoitamaan oli ottanut metsäteknikko Tapiolan ja hän opasti minua ja valmistamaan Oinasmäelle pienen oman taimistoni. Siihen ensinnä kylvin siihen kuusia. Ja kuusien, kuusien ja koulutin ne kertaaseen ja myöskin sanotun Tapiolan opastamana. Ja sitten annoin ne istuttaa tähän talon ympärillä olevaan

jonkinlaiseks puistopuiksi. Ja ne, ne olikin siinä kauan aikaa ainoina puina, kunnes, kunnes ennen kaikkea Väinö sanoi, että älä nyt tee tästä pelkästään kuusikkoa. Pannaan mukaan jotain muitakin puita. Ja niin aloin istuttaa sinne mukaan muun muassa ennen kaikkea koivuntaimia. Ja myöhemmin, myöhemmin kuten myöhemmin istutin sinne myöskin muita taimia. Sellaisia taimia, sellaisiin siemeniä sain laittaakseni jonkinlaisen taimiston taas muunkinlaisia puita varten kun niitä kuusia. Sellaisia siemeniä sain silloisesta Tomen metsätoimistosta, joka aikoinaan oli Hyvinkää-yhtiön aikana hoitanut Sorkin metsiä ja muun muassa kartoittanut tämän metsäalueen. Sillä tavalla olen saanut tänne, tähän puistoon omasta taimistostani muun muassa semramäntyä, balsamikuusta, lehmusta, saarnia ja vähän noin erilaista, erikoismallista pihlajaa ja muita sellaisia. Ja ne ovat, suurin osa niistä on, on kasvanut, menestynyt ja kasvanut ne on nykyään jo suuria, suuria puita. Mutta muistan erikoisesti sitten, sitten Väinö oli aina puhunut minulle, minulle hevoskastanjasta. Hän oli luultavasti pikkupoikana, poikana jossakin Helsingin puistossa nähnyt hevoskastanjan ja mahdollisesti ihaillut sen kauniita kukkia, mutta ennen kaikkea kai pikkupoikana käyttänyt, käyttänyt sen kastanja, kun se syksyllä oli pudottanu maahan kastanjoita, hyvänä heittovälineenä. Niitä en, kastanjantaimia en onnistunut saamaan täällä, mutta Väinö meni kerran matkalle Viroon osuuskauppakokoukseen ja minä tuumin, että olin Virossa nähnyt erikoisesti paljon kauniita hevoskastanjapuita. Ja oli syksy ja ajattelin, että, että siellä mahdollisesti siemenkaupoista vois löytyä jonkun verran hevoskastanjan, hevoskastanjoita, joita sitten keväällä panisin, kevääks kasvattaisin taimia ja istuttaisin. Ja kerroin tästä Väinölle ja hän lupas toimittaa. Mutta hän oli kai niin kovasti kiinni kaikissa niissä, niissä virallisissa hommissaan, että hän kertoi siitä jollekin virolaiselle, joka kohteliaasti lupas toimittaa suorastaan taimia minulle, eikä, eikä niitä kastanja. Ja niin tuli Virosta tänne kymmenen hevoskastanjantainta. Suuria puita. Sellaisia jo noin ainakin kai kahden tai kolmen metrin korkuisia ja aika paksuja. Ja siinä oli minulle, minulle semmonen ensimmäinen pettymys tässä kastanjanviljelyksessä, oli se, että, että tullia näistä taimista meni painon mukaan. Eikä niitä avattukaan ja niistä, ne tuli aika kalliiksi. Annoin, jaoimme näitä, niitä oli toinen puoli, toisen puolen annoin Elannon Backaksen puistoon ja toisen puolen istutin tänne Sorkille tähän rakennuksen päädyn kohdustalle, jossa oli aika hyvää maata. Hevoskastanjat juurtuivat ja kasvoivatkin jonkun verran, verran parina ensimmäisenä vuonna. Mutta kaikesta hyvästä hoidosta niin kastelusta ja lannoittamisesta huolimatta ne rupesivat hiljalleen kuihtumaan. Ja niin ensimmäisenä kovana pakkastalvena ne paleltuivat. Ja niin meni, meni tämä ensimmäinen huomattavampi kokeilu hevoskastanjasta hukkaan.

Päätin sen jälkeen, että minä kasvatan sittenkin itse taimia niistä kastanjasta.

Aili oli siihen aikaan Tukholmassa eläinlääkärikorkeakoulussa. Kirjotin sille, että hän kertoi, että Tukholmassa oli paljon hevoskastanjoita ja että, että heilläkin oli siellä kai heidän omassa puistossa tai oliko se jossakin kaupungin puistossa, oli hän oli nähnyt kun pikkupojat keräilivät syksyllä puista putoavia kastanjoita. Hän meni sinne ja noukki niitä kans. Pojat kyllä katselivat vähän ihmeissään, mitä hän niillä teki, sillä ne pojat käytti niitä, niitä tappeluvälineinänsä. Ja niin minä sain kastanjoita. Tuli kevät ja Sorkissa käydessäni, käydessäni otin ne esille ja panin, panin muutamia, panin semmoseen suurehkoon puulaatikkoon ja siihen vähän multaa. Ja huolehdin sen kastelemisesta ja ajattelin, ne saa ensin itää siinä ennenkö panen ne ulos maalle kasvamaan. Ja kun en enää silloin ollu ihan säännöllisesti asunut Sorkissa, vaan kävin täällä ja ajattelin, minä voin huolehtia sitten, sitten niitten kastelemisesta ja voin seurata niitten itämistä. Kun seuraavan kerran tulin, niin, niin laatikko oli täysin tyhjä. Kaikesta päättäen rotat olivat ne löytäneet ja kuljettaneet joka ainoan kastanjan pois.

Ja siihen meni seuraava kokeilu.

Sitten, mutta en vielääkään jättänyt hevoskastanjakokeilua. Ja sainkin vielä, vielä kasvatetuks niistä taimia. Pidin huolen ettei, etteivät rotat niihin päässeet alkuun. Ja taimet kasvoivatkin aika kauniisti jo sellaisiksi, ne oli jo sellaisia puolen metrin korkuisia kun istutin niitä tähän, tähän tän vanhan liiterinpäädyn lähetyville, mielestäni aika hyvään maahan. Mutta jotta ne säilyisivät, säilyi-sivät sittenkin myyriltä, myyrien suojaa en niille silloin mitään erikoisempaa tehnyt, mutta jotta ne säilyis jäniksiltä taikka ja ennen kaikkea ruohonniittäjiltä, laitoin niille, niille puusta suojuskehukset oikein. Ne kasvoivat sellaisen, sellaisen neliönmuotoisen kepeistä valmistetun kehyksen keskellä. Mielestäni hyvin nyt suojattuna ja huolehdin niitten kastelemisesta ja muusta. Ne alkoivatkin kasvaa, mutta sitten tuli oikein kova pakkastalvi taas ja siihen ne meni. Ja niin, niin minun täytyi lopullisesti luopua kaikesta hevoskastanjan saamisesta puistoon puitteni joukkoon.

Puistopuita, olen ne kerran laskenut, mutten en niitten eri, eri laatuja, mutta en muista nyt tänä hetkenä, mutta siinä oli kahdenkymmenen eri lajin paikkeilla niitä. Nää kaikki mitä minä olen tänne muut istuttanu, ne on, ne on sen jälkeen suhteellisesti hyvin kasvaneet. Puisto on vähän liiaksikin, liiaksikin tiheästi kasvavaa ja muutamat puut, varsinkin tässä rakennuksen edessä olevat koivut ovat jo niin, niin korkeita, että latvat ulottuvat talon, kaksikerroksisen talon harjan kohdustalle.

Mutta menen sitten varsinaiseen metsäpolitiikkaan, sanokaamme niin.

Kun ensimmäisiä ajatuksia minullakin oli kun tulimme kun Sorkki oli siirtynyt meidän omistukseemme. Sen pinta-alasta on, on suurin osa metsää. Silloin on, peltoalaahan oli silloin kun tulimme alle 50 hehtaaria. Vasta myöhemmin maanviljelys innostuksen johdosta hän, hän antoi ottaa ylös lisämaata, niin että meillä silloin kun jouduimme tästä sodan jälkeen tapahtuvan, tapahtuvaan maanluovutukseen, niin jouduimme siitä luovuttamaan, niin että meille jäi vaan itselle 10 hehtaaria peltoa. Mutta metsää jäi, koska sitä oli paljon meillä. No niin, koska metsää oli enemmistö, niin, niin talo, talosta täytyi, täytyi pakostakin tulla metsäviljelystalo eikä, eikä varsinainen maanviljelystalo. Ja niin minäkin, se oli tietenkin minun, minun Väinönkin ajatus, mutta minäkin painostin erikoisesti sitä. Ja sanoin, että ota asiantuntijoita. Sinä et kumminkaan tunne metsänhoitoa niin hyvin, että sä voisit sitä tehdä. Sitä paitsi se voi viedä aikaakin. Ja niin hän kääntyi, metsänhoito oli siihen aikaan muistaakseni yhdistettynä Pellervoon ja hän kääntyi sinne ja sen puoleen ja sieltä lähetettiin meille kaksi, kaksi metsänhoitoalaan, alalla työskentelevää. Toinen oli niistä metsänhoitaja Lindberg ja toinen metsäteknikko Tapiola, Väinö Tapiola. Lindberg sai ensimmäiseksi tehtäväkseen huolehtia talon metsän kartoittamisesta. Sitä ennen olimme, olimme, oli Väinö jo koettanut, koettanut saada metsä, tänne taloon uutta metsäkarttaa. Hän oli kääntynyt silloin, silloisen maanmittaustoimiston puoleen ja siellä oli, oli noin jonkun ajan kuluttua tänne ilmestyi vanha metsänhoitaja metsää kartottaakseen. Ja hän, hänelle annoimme yhden apulaisen ja hän aloitti yhdestä metsän kaukaisimmasta nurkasta sen piirrustamisen. Kun se oli ja oli noin muutamia päiviä siellä piirrustanu, niin, niin kun minä katselin sitä, niin, niin siitä tuli vaan mitättömän pieni osa tästä suuresta alueesta. Minä ajattelin, toi kestää vuosia ennenkö, ennenkö se saa sen koko metsän ja, ja metsän kartoitetuksi ja mikähän, kuinkahan paljon se maksaa. Ja toinen, toiseksi oltiin, elettiin sota-aikaa ja oli vielä säännöstely, ruokasäännöstely ja hän vaati saada joka päivä kaksi litraa kokomaitoa ja se ei sopinu yhteen maidonluovutuksen kanssa. Ehdotin silloin, että tarkistetaan noi vanhat, vanhat nuo kartat, jotka tästä on ollu tällä Hyvinkää-yhtiöllä ja luultavasti aikaisemmalla metsäyhtiöllä, eiköhän se, eiköhän niistä saada sellaista, että se, että se kelpaa tähän meille.

Ja niin, niin Väinökin tuli samoin tulokseen ja niin me lähetimme sanotun metsänhoitajan pois ja sanoimme ja, ja noin rupesimme tarkistamaan niitä vanhempia, aikaisempia karttoja. Ne oli aika hyviä ja tämä metsä, metsänhoitaja Lindberg sitten laitto, tarkisti niitä, laitto sinne vähän omia linjojansa, joita lapset nimittivätkin aina Lindbergin linjoiksi. Ja niillä kartoilla olemme tulleet toimeen siihen saakka, kunnes, kunnes metsäkartoitus joutui uusille urille.

Toisin sanoen, metsävalokuvien perustalla, perustalla on sen jälkeen on laitettu uusia metsäkarttoja. En tunne tänä hetkenä tarkemmin, mutta koitan myöhemmin ottaa selvää, meillä on ilmestynyt tänne näitten sotien jälkeen metsä, oikeen hyviä metsäkarttoja, jotka ovat aina kaikkien käytettävissä. Ne ovat meidän olohuoneessa kirjoituspöydän, pöydän vieressä, josta jokainen joka haluaa, menee metsään voi sieltä katsella itsellensä sopivaa paikkaa. Ja tätä, näitä metsä, metsäkarttoja on sen jälkeen käytetty sekä metsän myynnissä että metsän perkauksessa ja kaikessa mitä, missä metsäkarttoja on tarvittu.

Mitä sitten varsinaiseen metsänhoitoon tulee, niin, niin kuten sanottu, tässä se jäi etupäässä sitten tämän metsätekniikko Tapiolan hoidoksi. Häinkin, kävi, kävi katsomassa tarkastamassa metsää ja vertaili sitä näihin karttoihin.

Olen minäkin kulkenu sen metsän, metsän lävitse. Silloin kun tänne tuli, tuli työnjohtajaksi Rafael Ulin ja, ja hän katsoi asiakseen tutustua paitsi tietenkin talon, talon silloiseen maanviljelykseen myöskin metsään. Ja hän teki niitä metsämatkojansa sitten, sitten ja minä lähdin usein hänen mukana. Muistan erikoisesti kun tulimme, tulimme Kakarsuolle, joka siihen aikaan oli vielä aika, aika vetinen ja pehmeä. Nyt se on kuulemma jo kovaa maata ja kasvaa metsää. Ja siellä oli saari, johonka pyrimme. Ja sinne saareen mentiin kahta ohutta koivurankaa pitkin. Rafael Ulin meni edellä, mutta kun minä pelkäsin luiskahtavani niiltä riuuilta sinne pehmeeseen suohon, niin pyysin, että hän tulis minua taluttamaan. Ja niin hän talutti minut niitä rankoja pitkin sinne Kakarsuon saareen ja ihmeellistä kyllä se kesti, sillä meillä oli silloin painoa. Minäkin painoin siinä yli 80 kg ja Rafael Ulin siinä 120, niin että, että emme me mitään kevyitä olleet.

No niin, hän toimi virkansa puolesta ja minä jonkinlaisena omistajan puolesta kuljin, mutta eihän minulla, se oli muuten mielenkiintoista tutustua tähän ja on minulla vielä jonkinlainen käsitys mielikuvituksessa minä vähän vielä muistelen eri paikkoja Sorkin metsästä, vaikka en enää vuosikausiin ole kyennytkään tekemään mitään kävelyretkiä siellä. Korkeintaan olen näitä teitä pitkin kulkenut.

Muistan tässä vielä niistä aikaisemmista ajoista, ajoista, olen oikeastaan niinkin paljon nähnyt metsänhoidollisia toimenpiteitä, että olen nähnyt metsäkulotuksenkin. Tässä oli, tässä oli hakkaustöissä oli, oli Tapiolan mielestä, mielestä hakattu joku alue sellaiseksi, että sitä ei, siitä ei kannattanut jättää edes siemenpuita. Hän antoi, antoi hakata sen lopunkin, siitä tehtiin halkoja, en muista oliko myyntihalkoja tai kotitarvehalkoja, mutta joka tapauksessa seuraavana keväänä, kun halot oli sieltä vedetty pois ja maa, maa jäänyt metsänhoidollisesti paljaaksi ja hyvin risuiseksi, niin se kulotettiin. Olin mukana siellä katsomassa kun, kun kuinka,

kuinka metsää kulotetaan ja siellä oli useampia miehiä, kaikki omat miehet ja oli kai siinä vähän muitakin, siltä varalta huolehtimassa sitä, ettei. ettei tuli päässyt omille valloilleen. Se oli komea näky kun, kun tommonen metsänhakkuujäännökset poltettiin. Tähän muistaakseni kylvettiin, kylvettiin metsää. Niin ne kylvettiinkin noin sillä tavalla, että kuohkittiin aina semmonen pieni, pieni alue ja siihen kylvettiin. Ja siitä on kasvanu myöhemmin, siitä on jo myytykin metsäpuita ja sitä ennen sitä harvennettiin. Jokaiseen paikkaan mihin oli siemeniä kylvetty, kylvetty, niin siinä kasvo useampia taimia. Ja nämä olivat, olivat määrätyn kokoisia, niin siitä harvennettiin, niin että jälelle jäi vain yksi taimi. Ja silloin täällä olevalla eräällä henkilölle pälkähti päähän, että niistähän saadaankin, niistä harvennuspuista, niitä niin kutsuttuja rakennuksessa tarvittavia, joita maalaiset täällä nimittivät teteiksi. Hän, hän sai ne sitten haltuunsa. Ne vedettiin kotiin ja, ja muistaakseni hän teki jokun rakennusmestarin kanssa sopimuksen jossakin helsinkiläisessä tai Helsingin lähetyvillä olevan, olevan talon rakennuksissa tarvittavista teteistä. Myöhemmin niitä ei ole siihen tarkoitukseen koskaan jouduttu myymään, eikä meillä ole, ole talossa ollutkaan niin enää niin paljon siemenestä kylvettyjä alueita kun etupäässä istutuksia. Paitsi minun pientä taimistooni, josta istutettiin kuusia tähän lähimetsään. Ne oli, niistä muodostui hyvin kauniita metsikköjä, ne on melkein kuin kulissia tässä lähetyvillä olleet, sillä niitten takana usein oli hyvinkin, hyvinkin huonoksi hakattuja metsäalueita.

Varsinaisessa metsänistutuksessa käytimme, käytimme muistaakseni ensin sitä Tomen toimistoa, mutta myöhemmin Tapiota. Ja Tapio on aina tehnyt sitten suunnitelmat ja sieltä on saatu, saatu hyvät kuusentaimet.

Ja nyt tänä hetkenä minulla ei ole täällä tiedossa mitään, kyllä, kyllä siitä on jonkinlaista tilastoa olemassa, kuinka monta kuusentainta olemme istuttaneet, niitä on mielestäni aika paljon.

Myöhemmin kun olimme tämän istutuksen ja sen paikkaamisen kaiken toimittaneet, niin sitten, sitten Tapion johdolla ryhdyttiin myöskin metsän, paitsi ojitukseen, suot ojitettiin ja niitä, kuivattamiseksi ja niitä on osaks metsitetty myöskin. Myöskin laitettiin teitä metsään, metsä, metsähakkuitten helpottamiseksi. Ja siinä on myöskin ollut, ollut Tapio sekä neuvonantajana että myöskin muistaakseni urakalla toimittanut osan metsäteitten, teitten laitosta.

Myöskin on muutamia pikku lammikkoja kuivattu, mutta ja iso Andia, semmonen meidän suurimpia näitä pikku metsäjärviä, sen, sen pinta-alaa on, sitä on sen verran kuivattu, että sen pinta-alaa on laskettu, koska sen oli kaikki rannat täynnä, täynnä kaatuneita puita. Ja perataksemme ne rannat kunnollisesti, niin täyty jonkun verran laskea vesipinta-alaa. Ja